

ОДИН ВІДСОТОК ІСТОРІЇ...

Цьогоріч український народ відзначив 25-ту річницю свого доленосного вибору, здійсненого під час Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. Того дня на розгляд було винесено всього одне питання: «Чи підтверджує Ви Акт проголошення незалежності України?», і понад 90% громадян колишньої УРСР підтримали документ, прийнятий Верховною Радою 24 серпня 1991 р.

Отже, саме того дня переважна більшість українців свідомо висловилися за створення самостійної української держави – України, і ця майже одностайна підтримка рішення Верховної Ради УРСР є не менш важливою, ніж власне саме проголошення Акту про незалежність України. Попри те, що святкування державного свята Дня Незалежності України відбувається 24 серпня, саме 1 грудня може вважатися днем, коли український народ самостійно обрав свою долю.

Причини саме такого вибору видаються кризь призму сьогодення очевидними, й у численних вітальних ювілейних статтях і промовах можна прочитати і почути про споконвічне прагнення українського народу до створення суверенної незалежної держави, що природно втілювалося у підсумках голосування. Однак значно більш зваженими видаються міркування відомого українського публіциста Миколи Рябчука, який справедливо наголосив на тому, що тодішнє голосування було проявом пасивного «прийняття наявної ситуації як меншого зла порівняно з перспективою вкрай непевної боротьби за крашу/бжанішу альтернативу». На грудень 1991 р. «відносна стабільність, – за його словами, – була важливішою, ніж загалом безперспективна на той час боротьба за врятування СРСР». Здобуття незалежності, за переконливим припущенням інтелектуала, було справжньою метою і цінністю хіба що для чверті з

тих, хто віддав свій голос на підтримку проголошення створення самостійної української держави, і саме вони одночасно проголосували за лідера Народного Руху В'ячеслава Чорновола.

Натомість більшість обрала Леоніда Кравчука саме як запоруку стабільності й утримання наявної ситуації. З одного боку, вони намагалися таким чином вберегтися від уламків розваленого Радянського Союзу і не брати участі у боротьбі за його збереження, яка могла, судячи з наявних уже тоді гарячих точок на його єдиній колись мапі, стати дуже кривавою. З іншого ж боку, ця більшість (за Л. Кравчука проголосувало понад 60%, фактично майже дві третини виборців) не бажала жодних, тим більше радикальних змін і своїм вибором, очевидно, наголосувала не так розрив, як тяглість і спадкоємність нової держави Україна від УРСР, оскільки новообраний президент був типовим представником вищої комуністичної партноменклатури.

Таким чином, зроблений на референдумі рішучий вибір на користь незалежності дуже значною мірою нівелювався й знецінювався вибором президента, причому не так самою особою Л. Кравчука, як збереженням при владі представників колишньої комуністичної партноменклатури. Це обумовило довгий і вельми тернистий шлях до утвердження справжньої суверенності України, перші справжні прояви якої почали послідовно втілюватися в житті хіба що від 2014 р. З огляду на ситуацію, що склалася сьогодні в Україні, актуальним є звернення до вивчення досвіду як референдуму 1 грудня 1991 р., так і українського державотворення в цілому. Це знайшло вияв у організованій і проведеній кафедрою українознавства Всеукраїнській науковій конференції «Незалежність України: витоки, утвердження, перспекція» та Всеукраїнському науково-методичному

семінарі «Ефективні методи організації навчального процесу для засвоєння дисциплін гуманітарного циклу в технічних ВНЗ».

Пленарне засідання, що проходило у затишній конференц-залі, відкрив заступник ректора з наукової роботи В.О. Богомолов, наголосивши у вітальному слові на значущості ювілею в контексті українського державотворення і, зокрема, сучасної суспільно-політичної ситуації в Україні. Згадки про історичний шлях українського народу звучали особливо вагомо на фоні розміщеного за спиною президента портрета Тараса Шевченка, викликаючи у пам'яті його слова: «Свою Україну любіть / Любіть її... во время люте / В останню, тяжкую минуту / За неї Господа моліть».

Головуюча на пленарному засіданні завідувач кафедри українознавства Н.В. Нікуліна, також привітавши учасників конференції з початком її роботи, надала слово доц. каф. українознавства ХНУ ім. В.Н. Каразіна, співробітниця науково-дослідницького Центру українських студій ім. Д.І. Багалія Наталі Аксьонівій. Дослідниця представила увазі присутніх супроводжувану численними ілюстраціями доповідь про присутність героїв української державності в публічному просторі, насамперед у вигляді пам'ятників і грошових знаків. Розпочавши виклад постаттю Богдана Хмельницького, вона завершила його постаттю В'ячеслава Чорновола, безпосереднього учасника подій 25-річної давнини.

Повідомлення про науково-популярні видання з історії Кримського ханату представив доц. каф. українознавства ХНАДУ А.М. Домановський, наголосивши на важливості дослідження історії держави кримськотатарського народу на сучасному етапі розвитку історичної науки. Виступ гості з НТУ «ХП» доц. О.М. Кримець стосувався проблем ретермінологізації технічних спеціальних назв, тобто

запозичення вже наявних термінів із однієї галузі науки до іншої. Про розвиток українського транспортного термінознавства за доби незалежності та його сучасний стан доповіла Н.В. Нікуліна. Доц. каф. українознавства О.О. Ніколаєнко представила доповідь про образ жінки у польських пареміях (приказках, прислів'ях, притчах).

У рамках роботи конференції було сформовано три секції, у роботі яких взяли участь 70 доповідачів з ВНЗ Харкова, Києва, Одеси, Запоріжжя, Вінниці та Сум. До початку роботи конференції було опубліковано відповідну збірку, що вмістила матеріали 44 доповідей і повідомлень. Її окрасою стала доповідь ректора Дипломатичної академії України при МЗС України В.Г. Цівагого, присвячена пріоритетам зовнішньої політики і дипломатії України за 25 років незалежності. Участь у роботі конференції взяли також студенти ХНАДУ та інших вишів Харкова.

Учасники конференції ухвалили необхідність відзначення ювілейних дат державотворчих подій на кшталт Всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. на загальнодержавному та місцевих рівнях, закцентували увагу на необхідності виховної національно-патріотичної місії викладачів і науковців українознавчих дисциплін, передусім у східних регіонах держави. Тематика представлених на конференції доповідей хронологічно охоплювала майже дві з половиною тисячі років – від історії античного Херсонеса до останніх подій сьогодення, і на цьому широкому тлі історії державотворення в Україні останні 25 років від референдуму 1991 р. становлять лише один, але, мабуть, найважливіший для нас як сучасників відсоток довгого історичного шляху нашого народу.

А.М. Домановський, доц. каф. українознавства